

RAPORT I NDËRMJETËM 1 prill – 21 prill 2025

28 prill 2025

I. PËRMBLEDHJE

- Zgjedhjet parlamentare të vitit 2025 zhvillohen në kontekstin e ndryshimeve në sistemin zgjedhor dhe të futjes për herë të parë të votimit nga jashtë vendit, duke i bërë kthyer zgjedhje në një moment të rëndësishëm për vendin. Këto zgjedhje konsiderohen gjithashtu si një tjetër provë e rëndësishme për zhvillimin e proceseve dhe institucioneve demokratike në Shqipëri, veçanërisht në kontekstin e negociatave të vazhdueshme për anëtarësim në Bashkimin Evropian. Mjedisi politik karakterizohet nga një shkallë e lartë polarizimi dhe mosbesimi midis dy partive kryesore.
- Ndryshimet në kuadrin ligjor në vitet 2024 dhe 2025 modifikuan sistemin zgjedhor dhe futën votimin nga jashtë vendit, por nuk u ndërmor një rishikim i plotë i këtij kuadri. Në sistemin e ri zgjedhor, çdo subjekt zgjedhor paraqet si lista të mbyllura, ashtu edhe lista preferenciale. Mandatet e fituara nga një parti ose koalicion në një zonë zgjedhore u caktohen fillimisht kandidatëve nga listat e mbyllura. Megjithëse rekomandimet e ODIHR-it për ndryshimin e pragut kombëtar për kandidatët e pavarur dhe heqjen e mundësisë që liderët e partive politike të kandidojnë në disa zona zgjedhore janë adresuar, shumë prej rekomandimeve të mëparshme të ODIHR-it mbeten të pazbatuara.
- Komisioni Qendror i Zgjedhjeve (KQZ) është përgjegjës për mbikëqyrjen e administrimit të zgjedhjeve. Përgatitjet për zgjedhjet po ecin sipas planit, përfshirë edhe votimin nga jashtë vendit, dhe deri më tani administrata zgjedhore ka respektuar në masë të madhe afatet ligjore. Votimi nga jashtë vendit do të zhvillohet me anë të votimit postar dhe KQZ-ja ka zhvilluar një fushatë të gjerë informuese për regjistrimin e zgjedhësve jashtë vendit. KQZ-ja ka nisur gjithashtu fushata të targetuara për edukimin e zgjedhësve, duke iu drejtuar popullsisë së përgjithshme, pakicave kombëtare dhe personave me aftësi të kufizuara. Votimi dhe numërimi elektronik do të pilotohet në disa bashki të përzgjedhura, duke bërë teste dhe demonstrime publike që planifikohen të kryhen përpara ditës së zgjedhjeve.
- Për këto zgjedhje janë regjistruar rreth 3.7 milionë zgjedhës, përfshirë rreth 246 mijë për votimin nga jashtë vendit. Për të mundur një regjistrim gjithëpërfshirës të zgjedhësve jashtë vendit, KQZ-ja vendosi të zgjasë vlefshmërinë e dokumenteve të identifikimit, të cilave u kishte përfunduar afati i vlefshmërisë. Zgjedhësit patën mundësinë të verifikonin të dhënat e tyre dhe të kërkonin korrigjime, përfshirë edhe *online*, gjatë periudhës së shqyrtimit publik. Identifikimi i zgjedhësve në ditën e zgjedhjeve do të bëhet përmes pajisjeve të identifikimit elektronik.
- Zgjedhjet mund të kontestohen nga kandidatët e propozuar nga partitë politike, koalicionet e partive ose nga kandidatët e pavarur të propozuar nga grupe zgjedhësish. KQZ-ja regjistroi njëmbëdhjetë subjekte zgjedhore – tetë parti politike dhe tre koalicione, me një numër total prej 2,046 kandidatësh. Kodi Zgjedhor parashikon një kuotë gjinore, e cila kërkon që një në çdo tre kandidatë në të dyja listat të jetë i gjinisë më pak të përfaqësuar.
- Gratë janë të përfaqësuar në mënyrë të barabartë në poste ministrore, duke mbajtur gjysmën e posteve në qeverinë aktuale. Megjithatë, gratë vazhdojnë të jenë të nën-përfaqësuar në parlament, ku zënë 50 nga 140 vendet (36 për qind). Tre nga 12 anëtarët e KQZ-së dhe rreth 31 për qind e anëtarëve të Komisioneve të Administrimit Zgjedhor të Zonës janë gra. Nga kandidatët e regjistruar, 787 (38.47 për qind) janë gra. Disa bashkëbisedues të MVZ-së së ODIHR-it vunë

në dukje se stereotipizimi gjinor dhe retorika diskriminuese ndaj grave aktive në politikë vazhdojnë të jenë pengesa të rëndësishme për pjesëmarrjen e tyre.

- Fushata zyrtare filloi më 11 prill. Pas disa aktiviteteve të profilit të lartë për të shënuar hapjen e fushatës, ajo ka vijuar në mënyrë të qetë. Sulmet personale midis liderëve të partive kryesore janë të zakonshme, përfshirë edhe në internet. Keqpërdorimi i burimeve shtetërore dhe fushata brenda institucioneve publike janë të ndaluara, por shqetësimet lidhur me presionin ndaj nëpunësve civilë, ndikimin e padrejtë mbi zgjedhësit dhe keqpërdorimin e aseteve publike vazhdojnë të jenë të pranishme. KQZ-ja ka marrë një numër të konsiderueshëm ankesash në lidhje me shkeljet gjatë fushatës dhe vazhdon të monitorojë në mënyrë aktive respektimin e ligjit, përfshirë aktivitetet *online* të 50 institucioneve publike. Megjithëse fushata në rrjetet sociale nuk është formalisht e rregulluar, partitë politike janë angazhuar vullnetarisht për zbatimin e një Kodi Sjelljeje që promovon fushatën dixhitale etike. Për mbrojtjen e informacionit në lidhje me zgjedhësit janë miratuar ligje dhe udhëzime të reja për mbrojtjen e të dhënave personale, dhe autoritetet kanë bërë thirrje për vigjilencë kundër keqpërdorimit të të dhënave personale gjatë fushatës.
- Fushata mund të financohet nga fonde publike dhe private, përfshirë huatë. Ligji përcakton kufij për donacionet dhe shpenzimet. KQZ-ja mbikëqyr respektimin e rregullave për financimin e fushatës. Nuk janë ndërmarrë ndryshime të rëndësishme në kuadrin rregullator që nga zgjedhjet e fundit. Rekomandimet e ODIHR-it lidhur me raportimin e ndërmjetëm, rregullimin e financimit nga palët e treta dhe zgjerimin e financimit publik për të përfshirë edhe kandidatët e pavarur mbeten të paadresuara.
- Kuadri ligjor mbron lirinë e shprehjes, megjithëse shpifja vazhdon të përbëjë vepër penale dhe ndaj gazetarëve vazhdon të ketë çështje gjyqësore civile dhe penale për shpifje. Pavarësia e medias dhe diversiteti në raportim ndikohet nga përqendrimi i pronësisë së mediave dhe varësia e pronarëve nga tenderët publikë për qëllimet e tyre më të gjera të biznesit. Vazhdon të ketë shqetësime në lidhje me pavarësinë e bordeve drejtuese të rregullatorit të transmetimeve dhe transmetuesit të shërbimit publik. Kodi Zgjedhor parashikon që partitë që kanë marrë më shumë se 20 për qind të vendeve në zgjedhjet e mëparshme përfitojnë dy herë më shumë kohë transmetimi në edicionet informative krahasuar me partitë e tjera parlamentare që marrin pjesë në zgjedhje.
- Komisioni i Ankesave dhe Sanksioneve (KAS) shërben si organi i shkallës së parë për ankimet kundër vendimeve të KQZ-së dhe komisioneve të niveleve më të ulëta, ndaj të cilave mund të bëhet ankim bë shkallën e parë të Kolegjit Zgjedhor të Gjykatës së Apelit Tiranë. Subjektet zgjedhore kanë tre ditë afat për paraqitjen e ankesës, përveç rasteve që lidhen me rezultatet e zgjedhjeve, për të cilat afati është pesë ditë. Palët e treta me interes të ligjshëm mund të paraqesin ankesë administrative. Struktura e Posaçme kundër Korrupsionit dhe Krimin të Organizuar (SPAK) ka krijuar një task-forcë për hetimin e disa veprave penale zgjedhore dhe një platformë *online* për raportimin nga publiku.
- Kushtetuta garanton të drejta të plota politike, civile dhe sociale për pakicat. Lejohet zhvillimi i fushatës në gjuhët e pakicave kombëtare. KQZ-ja deklaroi se do të prodhojë disa materiale zgjedhore në gjuhët e pakicave kombëtare dhe ka nisur një sërë aktiviteteve informuese për zgjedhësit me qëllim promovimin e pjesëmarrjes së grupeve të nënpërfaqësuar.
- Kodi Zgjedhor parashikon vëzhgimin e zgjedhjeve nga vëzhgues vendas dhe ndërkombëtarë në të gjitha nivelet. Deri më 11 prill, ishin akredituar 26 organizata vendase dhe 10 organizata ndërkombëtare. OSHC-të kanë informuar MVZ-në e ODIHR-it se mungesa e fondeve do të ndikojë në kapacitetin e tyre për të kryer një vëzhgim gjithëpërfshirës në ditën e zgjedhjeve. Përfaqësuesit e partive, koalicioneve dhe kandidatëve të pavarur mundet gjithashtu të kryejnë vëzhgim.

II. HYRJE

Me ftesë të autoriteteve vendase, ODIHR-i ngriti në Tiranë, më 1 prill, një Mision për Vëzhgimin e Zgjedhjeve (MVZ). MVZ-ja e ODIHR-it, e drejtuar nga Ambasador Lamberto Zannier, përbëhet nga një ekip qendror prej 12 anëtarësh me bazë në Tiranë dhe 26 vëzhgues afatgjatë të vendosur më 10 prill në të gjithë vendin. Anëtarët aktualë të misionit vijnë nga 22 Shtete Pjesëmarrëse të OSBE-së dhe 50 përqind e tyre janë gra. ODIHR-i u ka kërkuar Shteteve Pjesëmarrëse të dërgojnë 300 vëzhgues afatshkurtë.

III. KONTEKSTI

Në prag të zgjedhjeve parlamentare të 11 majit, të shpallura nga Presidenti Bajram Begaj më 5 dhjetor 2024, klima politike karakterizohet nga polarizim i thellë, përçarje brenda partive, raste të bujshme korrupsioni, dhe shqetësime në rritje lidhur me qeverisjen demokratike dhe lirinë e shprehjes.¹ Në të njëjtën kohë, përparimi lidhur me negociatat për kandidaturën në BE dhe zbatimimi për herë të parë i votimit nga jashtë vendit kanë qenë temat kryesore në diskursin publik.

Skena politike mbetet e dominuar nga dy partitë kryesore: Partia Socialiste (PS) e Kryeministrit Edi Rama, e cila ka fituar tre zgjedhje parlamentare radhazi që nga viti 2013, dhe Partia Demokratike (PD) e opozitës, e drejtuar aktualisht nga ish-Kryeministri Sali Berisha.² Megjithatë, PD-ja ka përjetuar konflikte të rëndësishme të brendshme, të cilat kanë çuar në krijimin e një partie të re të shkëputur, Demokratët Euro-Atlantikë.

Në tetor 2024, ish-Presidenti Ilir Meta, lider i Partisë së Lirisë (PL), u arrestua nën akuzat për korrupsion. Muajin pasardhës, kryetari i PD-së, Sali Berisha, u lirua nga arresti shtëpiak, por akuzat për korrupsion ndaj tij vazhdojnë të jenë në fuqi. Një seri protestash kundër qeverisë, të cilat filluan në fund të vitit 2024 dhe vijuan gjatë vitit 2025, kritikuan dobësimin e institucioneve demokratike dhe akuzuan qeverinë për korrupsion dhe keqpërdorim të burimeve shtetërore. Protesta pati edhe si reagim ndaj arrestimeve që disa grupe opozitare i perceptuan si të motivuara politikisht. Në shkurt, nën akuzat për korrupsion, u arrestua edhe Erion Veliaj, Kryetari i Bashkisë së Tiranës dhe anëtar i spikatur i PS-së.³

Më 17 shkurt, Parlamenti votoi për shkarkimin e 11 anëtarëve të këshillit drejtues të Radio-Televizionit Publik Shqiptar, pas pretendimeve për parregullsi në përzgjedhjen e Drejtorit të ri të Përgjithshëm. Një këshill i ri u emërua më 17 mars. Më 6 mars, Këshilli i Ministrave ndaloi përkohësisht aksesin në TikTok. Tre organizata të shoqërisë civile e kundërshtuan këtë vendim në Gjykatën Kushtetuese më 25 mars, për shkak të mundësisë së cenimit të lirisë së shprehjes.⁴

Gratë janë të mirëpërfaqësuar në postet ministrore, duke mbajtur gjysmën e posteve në qeverinë aktuale, por mbeten të nënpërfaqësuar në parlament, ku zënë 50 nga 140 mandate (36 përqind). Disa bashkëbisedues vunë në dukje stereotipet gjinore të vazhdueshme dhe retorikën diskriminuese ndaj grave aktive në politikë si një pengesë për hyrjen e grave në jetën politike. Ata theksuan gjithashtu demokracinë

¹ Pushteti legjislativ ushtrohet nga një parlament njëdhomësh prej 140 anëtarësh, i zgjedhur për një mandat katërvjeçar. Pushteti ekzekutiv i takon qeverisë, e cila drejtohet nga kryeministri. Presidenti është kreu i shtetit.

² Në zgjedhjet e mëparshme parlamentare të mbajtura në vitin 2021, PS-ja siguroi 74 mandate; aleanca e drejtuar nga Partia Demokratike "Aleanca për Ndryshim" (PD) fitoi 59 mandate; Lëvizja Socialiste për Integritim (LSI) 4; dhe Partia Socialdemokrate (PSD) 3 mandate. Në zgjedhjet vendore të vitit 2023, PS-ja fitoi në 52 bashki, Koalicioni "Bashkë Fitojmë" 7, dhe Partia e Minoritetit Etnik Grek për të Ardhmen 1.

³ Pas këtij arrestimi, Kryeministri Edi Rama bëri komente kritike ndaj Strukturës së Posaçme kundër Korrupsionit dhe Krimin të Organizuar (SPAK). Më 12 shkurt, Këshilli i Lartë Gjyqësor publikoi një deklaratë duke theksuar se komentet e bëra nga persona në pozita ekzekutive ose politike kundër SPAK-ut cenojnë pavarësinë e gjyqësorit.

⁴ Shoqata e Gazetarëve Shqiptarë, Rrjeti Ballkanik për Gazetari Hulumtuese në Shqipëri dhe Qendra për Fuqizim Ligjor kërkuan gjithashtu që ky ndalim të hiqej deri në marrjen e një vendimi nga Gjykata Kushtetuese.

e dobët të brendshme partiake si një shqetësim kyç për përfaqësimin dhe avancimin e grave brenda disa partive.

IV. KUADRI LIGJOR DHE SISTEMI ZGJEDHOR

Zgjedhjet parlamentare rregullohen kryesisht nga Kushtetuta e vitit 1998 dhe Kodi Zgjedhor i vitit 2008, të plotësuar nga një sërë rregulloresh të nxjerra nga KQZ-ja.⁵ Shqipëria është palë në instrumentet kryesore ndërkombëtare ligjore që lidhen me zgjedhjet demokratike.⁶

Kodi Zgjedhor u ndryshua në korrik 2024 dhe shkurt 2025, duke sjellë ndryshime në sistemin zgjedhor dhe në disa rregulla të financimit të fushatës, si dhe duke parashikuar votimin nga jashtë vendit, në zbatim të një vendimi të Gjykatës Kushtetuese. Përveç kësaj, dispozitat ligjore të shpallura antikushtetuese në vitin 2021 u shfuqizuan më pas.⁷ Megjithatë, nuk u ndërmor një rishikim gjithëpërfshirës i kuadrit ligjor zgjedhor, i bazuar në një proces konsultimi gjithëpërfshirës. Edhe pse disa rekomandime të ODIHR-it, si rishikimi i pragut kombëtar për kandidatët e pavarur dhe heqja e mundësisë që drejtuesit e partive politike të kandidojnë në disa zona zgjedhore, u adresuan, shumë rekomandime të mëparshme të ODIHR-it mbeten të pazbatuara. Këtu përfshihen, ndër të tjera, rekomandimet që lidhen me përbërjen e komisioneve zgjedhore të niveleve më të ulëta, të drejtat zgjedhore të personave me aftësi të kufizuara intelektuale ose psikosociale, heqja e përgjegjësisë penale për shpifjen, mbulimi i pavarur mediatik gjatë fushatave zgjedhore, raportimi i ndërmjetëm mbi financimin e fushatës dhe zgjerimi i rregullave të financimit të fushatës për të përfshirë edhe palët e treta.

Pas një marrëveshjeje midis dy partive më të mëdha, ndryshimet e vitit 2024, krahas listave ekzistuese të votimit preferencial, shtuan edhe komponentin e listave të mbyllura.⁸ Disa parti më të vogla, përfshirë disa që përfaqësojnë pakicat, e kundërshtuan sistemin e ri në Gjykatën Kushtetuese, duke argumentuar se ai favorizon dy partitë dominuese, minon mundësinë reale që një kandidat nga lista e hapur të fitojë mandat dhe nuk respekton kërkesat kushtetuese për votimin preferencial.⁹ Gjykata e rrëzoi ankesën, duke deklaruar se sistemi ishte në përputhje me Kushtetutën.¹⁰

Parlamenti zgjidhet përmes një sistemi proporcional nga 12 zona zgjedhore shumë-emërore që korrespondojnë me rajonet administrative. Numri i mandateve për çdo zonë zgjedhore bazohet në popullsinë e saj. Sipas sistemit të ri zgjedhor, çdo parti ose koalicion paraqet një listë të mbyllur, me një numër kandidatësh të barabartë me një të tretën e numrit të mandateve në zonë, dhe një listë preferenciale, me një numër kandidatësh të barabartë me numrin e mandateve në zonë. Mandatet e fituara në një zonë u ndahen fillimisht kandidatëve nga lista e mbyllur, ndërsa mandatet e mbetura u shpërndahen kandidatëve nga listat preferenciale, bazuar në numrin e votave preferenciale që ata marrin. Një parti ose

⁵ Aktet nënligjore përfshijnë Ligjin për Partitë Politike të vitit 2000, Ligjin për Tubimet të vitit 2001, Ligjin për Median Audiovizive të vitit 2013, Ligjin për Garantimin e Integritetit të Personave të Zgjedhur, të Emëruar ose që Ushtrajnë Funksione Publike (Ligji për Dekriminalizimin) të vitit 2015, Ligjin për Barazinë Gjinore të vitit 2008 dhe Ligjin për Mbrojtjen e të Dhënave Personale të vitit 2024.

⁶ Në vitin 2023, Shqipëria nënshkroi Protokollin e Dytë Shtesë të Konventës për Krimin Kibernetik mbi bashkëpunimin e zgjeruar dhe dhënien e provave elektronike. Shqipëria është anëtare e Komisionit të Venecias të Këshillit të Evropës dhe e Grupit të Shteteve kundër Korrupsionit (GRECO).

⁷ Gjykata Kushtetuese vendosi që kriteret për shpërndarjen e mandateve parlamentare ishin antikushtetuese, konkretisht pragu i kërkuar për riorganizimin e kandidatëve në listën preferenciale dhe pragu kombëtar prej një për qind i vendosur për kandidatët e pavarur. Një vendim i Gjykatës Kushtetuese i dhjetorit 2022 i kërkoi Parlamentit të ndryshojë brenda një viti kuadrin ligjor për të garantuar zbatimin e të drejtës kushtetuese të qytetarëve shqiptarë që jetojnë jashtë vendit për të votuar në zgjedhje.

⁸ Ligji për ndryshimin e Kodit Zgjedhor u miratua me 106 vota pro dhe dy kundër, pa konsultim publik.

⁹ Një nga koalicionet më të vogla ka bërë të ditur se kandidatët në listën e saj të mbyllur, nëse zgjidhen, do të japin dorëheqjen për t'i lënë vendin kandidatëve nga lista preferenciale.

¹⁰ Neni 64.3 i Kushtetutës parashikon se “Ligji për zgjedhjet garanton që jo më pak se dy të tretat e listës shumë-emërore t’i nënshtrohen votimit preferencial dhe siguron përfaqësimin gjinor.”

koalicion duhet të kalojë pragun kombëtar prej një për qind për t'u kualifikuar për shpërndarjen e mandateve. Kuota gjinore prej një të tretës duhet të respektohet si në të dyja listat ashtu edhe në shpërndarjen përfundimtare të mandateve. Një kandidat i pavarur fiton mandat nëse numri total i votave të vlefshme të marra është i barabartë me një herës elektoral.¹¹

V. ADMINISTRATA ZGJEDHORE

Zgjedhjet administrohen nga KQZ-ja, 93 Komisione të Administrimit Zgjedhor të Zonave (KAZ), dhe 5,225 Komisione të Qendrave të Votimit (KQV). Numërimi kryhet në nivel rajonal nga Ekipet e Numërimit (EN) në 93 Qendra të Numërimit të Fletëve të Votimit (QNFV), me një QNFV për çdo Zonë të Administrimit Zgjedhor (ZAZ).

KQZ-ja përbëhet nga tre struktura: Komisioneri Shtetëror i Zgjedhjeve (Komisioneri) dhe Zëvendëskomisioneri, Komisioni Rregullator (Rregullatori) dhe Komisioni i Ankesave dhe Sanksioneve (KAS).¹² Të gjithë anëtarët e KQZ-së zgjidhen nga parlamenti me jo më pak se tre të pestat e votave¹³. Aktualisht, tre nga 12 anëtarët e KQZ-së janë gra. KQZ-ja publikon vendimet dhe të dhënat e saj online dhe transmeton drejtpërdrejt seancat e saj. Ajo i ndan projektaktet me partitë dhe shoqërinë civile përpara miratimit formal dhe kërkon mendimet dhe komentet e tyre për shqyrtim.

KZAZ-të janë përgjegjëse për organizimin e zgjedhjeve në zonat përkatëse, emërimin e anëtarëve të KQV-ve dhe GN-ve, si dhe për nxjerrjen e rezultateve.¹⁴ Çdo KZAZ përbëhet nga shtatë anëtarë dhe një sekretar pa të drejtë vote, të propozuar nga shumica dhe opozita parlamentare.¹⁵ Partitë politike mund të tërheqin ose zëvendësojnë anëtarët e tyre në komision sipas dëshirës dhe pa nevojën për arsytim.¹⁶ Deri më 12 prill, rreth 31 për qind e anëtarëve të KAZ-eve janë gra, çka përmbush kërkesën ligjore. Për të rritur koordinimin në adresimin e shkeljeve të mundshme nëpër KQV, KAZ-et do të caktojnë dy anëtarë të secilës KQV si koordinatorë sigurie.¹⁷

¹¹ Mandatet shpërndahen duke renditur herësit që dalin nga ndarja e numrit të votave të çdo subjekti zgjedhor me pjesëtues të njëpasnjëshëm (1, 2, 3, etj.) deri në numrin total të mandateve në zonën zgjedhore. Garuesit fitojnë aq mandate sa herës të tyre renditen brenda numrit të mandateve të disponueshme. Për kandidatët e pavarur, votat ndahen vetëm me një.

¹² Komisioneri ka kompetenca të gjera ekzekutive dhe përfaqëson KQZ-në në marrëdhëniet e jashtme. Zëvendëskomisioneri mbikëqyr teknologjinë e identifikimit të zgjedhësve, rekrutimin dhe trajnimin e zyrtarëve zgjedhorë. Rregullatori miraton aktet nënligjore, ndërsa KAS shqyrtton ankesat kundër vendimeve të Komisionerit dhe KAZ-eve, vendos mbi pavlefshmërinë e votimit dhe rezultateve të zgjedhjeve, si dhe mund të vendosë sanksione me kërkesë të Komisionerit.

¹³ Neni 13.2 i Kodit Zgjedhor parashikon se të drejtën për të kandiduar ose për t'u propozuar për Komisioner e gëzojnë shtetasit shqiptarë që vijnë nga radhët e ish-zyrtarëve politikë ose të kabinetit, ish-drejtuesve të lartë të administratës ose ish-drejtuesve të organizatave jofitimprurëse që veprojnë në fushën e zgjedhjeve dhe të të drejtave të njeriut. Kohëzgjatja e mandateve të tyre ndryshon: Komisioneri dhe Zëvendëskomisioneri zgjidhen përkatësisht për mandate shtatëvjeçare dhe katërvjeçare, ndërsa Rregullatori dhe KAS-i përkatësisht për mandate pesëvjeçare dhe nëntëvjeçare.

¹⁴ Qendra të Veçanta të Votimit (QVV) do të ngrihen nëse një KZAZ ka në zonën e saj një institucion penal ose një spital. KQZ-ja ka identifikuar 18 QVV, nga të cilat 16 ndodhen në institucione të vuajtjes së dënimit dhe dy në shtëpi kujdesi për të moshuarit.

¹⁵ KZAZ-të u konstituuan në shkurt 2025 dhe morën trajnim fillestar deri më 8 mars. Tre anëtarë u propozuan nga shumica parlamentare dhe tre nga opozita parlamentare (dy nga partia kryesore në pushtet/opozitë dhe një nga partia e dytë e shumicës/opozitës parlamentare). Anëtari i shtatë propozohet nga partia kryesore në pushtet në gjysmën e KZAZ-ve, dhe nga partia kryesore e opozitës në gjysmën tjetër. Në 93 KZAZ, u emëruan gjithsej 741 anëtarë: 279 nga PD-ja, 279 nga PS-ja, 93 nga PSD-ja dhe 90 nga PL-ja.

¹⁶ Deri më 19 prill, 156 anëtarë të KAZ-eve janë zëvendësuar. Neni II.3.1.f i [Kodit të Praktikës së Mirë në Çështjet Zgjedhore](#) të Komisionit të Venecias, miratuar në vitin 2002, parashikon se “organet që emërojnë anëtarët e komisioneve zgjedhore nuk duhet të jenë të lira t'i shkarkojnë ata sipas dëshirës”.

¹⁷ Një anëtar do të jetë nga partia më e madhe në parlament dhe një tjetër nga partia e dytë më e madhe.

Përgatitjet zgjedhore janë në proces, dhe deri më tani administrata zgjedhore ka respektuar në masë të madhe afatet e saj ligjore. Pas ndryshimeve të vitit 2024, për herë të parë, shqiptarët që jetojnë jashtë vendit mund të votojnë në zgjedhjet parlamentare. KQZ-ja ka përgjegjësinë për regjistrimin e zgjedhësve jashtë vendit dhe organizimin e procesit.¹⁸

Votimi nga jashtë vendit do të zhvillohet përmes votimit postar dhe KQZ-ja ka zgjedhur DHL-në si ofrues të shërbimit. Zgjedhësit jashtë vendit do të marrin fletët e votimit për zonën zgjedhore të adresës së tyre të fundit të regjistruar në Shqipëri. Shpërndarja e fletëve të votimit është në proces dhe, deri më 19 prill janë dërguar mbi 170,000 nga 245,000 fletë votimi për zgjedhësit jashtë vendit. Që fletët e votimit të numërohen, ato duhet të mbërrijnë në Shqipëri deri më 11 maj, në orën 19:00. Qendra e votimit për votimin nga jashtë vendit pranë KQZ-së në Tiranë është përgjegjëse për përpunimin e fletëve të votimit që vijnë me postë dhe tashmë ka filluar të pranojë fletët e para të votimit të dërguara nga zgjedhësit jashtë vendit. Megjithatë konsiderohet gjerësisht si një reformë historike, përmasat e kësaj nisme kanë ngritur shqetësime të KQZ-ja dhe aktorë të ndryshëm lidhur me sfidat logjistike dhe cenueshmëritë e mundshme në administrimin e këtij procesi.

KQZ-ja ka nisur një strategji gjithëpërfshirëse për edukimin e zgjedhësve me tre fusha kryesore: një fushatë të përgjithshme për të gjithë zgjedhësit, një fushatë të dedikuar për pakicat kombëtare dhe një tjetër për personat me aftësi të kufizuara.¹⁹ Përveç kësaj, KQZ-ja po zhvillon një fushatë informuese për zgjedhësit jashtë vendit. Përmbajtja e edukimit të zgjedhësve shpërndahet përmes televizionit, radios dhe kanaleve të rrjeteve sociale të institucionit.²⁰ KQZ-ja po përdor formate të aksesueshme, si interpretimin në gjuhën e shenjave për spotet televizive dhe ofrimin e informacionit në alfabetin *Braille*.

Sipas Kodit Zgjedhor, zgjedhësit mund të votojnë vetëm duke u paraqitur personalisht në Qendrën e Votimit (QV); votimi me kuti votimi lëvizëse nuk parashikohet. Zgjedhësit me aftësi të kufizuara mund të kërkojnë ndihmë nga një anëtar i familjes ose nga një zgjedhës tjetër brenda qendrës së votimit. Për të asistuar zgjedhësit me aftësi të kufizuara, KQZ-ja do të sigurojë modele fletësh votimi të printuara me relief për zgjedhësit me dëmtim të shikimit dhe kabina votimi të aksesueshme në të gjitha QV-të.²¹ Përveç kësaj, KQZ-ja vazhdon të trajtojë stafin e KZAZ-eve për asistimin e zgjedhësve me aftësi të kufizuara.

¹⁸ Në total, Rregullatori miratoi pesë rregullore në lidhje me votimin nga jashtë vendit, prej të cilave tre u miratuan në kohë, kurse dy u miratuan me një vonesë prej katër muajsh në mars 2025. Sipas KQZ-së, kjo erdhi si rezultat i përpjekjeve për harmonizimin e këtyre rregulloreve me kuadrin rregullator dhe për të siguruar përputhshmërinë me afatet zgjedhore brenda vendit.

¹⁹ Për të mbështetur informimin e zgjedhësve nga komunitetet e pakicave, KQZ-ja ka përkthyer një pjesë të informacionit zgjedhor në tetë nga nëntë gjuhët e pakicave dhe ka pajisur video-spotet zgjedhore informuese me titra. KQZ-ja deklaroi se materialet nuk u përkthyen në gjuhën egjiptiane për shkak të njohjes së mirë të gjuhës shqipe nga ky komunitet.

²⁰ Fushata informuese e KQZ-së synon të rrisë ndërgjegjësimin mbi regjistrimin e zgjedhësve, parandalimin e krimeve zgjedhore si shitblerja e votës, qartësimin mbi llojet e veprimtarive të ndaluara, keqpërdorimin e burimeve publike, procedurat e ditës së zgjedhjeve dhe përdorimin e pajisjeve të votimit elektronik. Fushata i kushton gjithashtu vëmendje votimit nga të rinjtë dhe gratë, si dhe nevojave të veçanta të grupeve të cenueshme, përfshirë personat me aftësi të kufizuara dhe pakicat kombëtare.

²¹ KQZ-ja i ka udhëzuar KZAZ-të që të marrin masa për sigurimin e rampave, sinjalistikën e përshtatshme dhe hyrjen pa pengesa në qendrat e votimit, kudo ku është e mundur. KQZ-ja do të sigurojë sinjalistikë për personat me aftësi të kufizuara në çdo qendër votimi.

Për këto zgjedhje, pajisjet për votim elektronik dhe numërim elektronik të fletëve të votimit do të përdoren në një njësi administrative në secilën nga bashkitë Tiranë dhe Vorë.²² Disa pajisje me ekran të ndjeshëm ndaj prekjës, të cilat funksionojnë *offline*, regjistrojnë votën dhe gjenerojnë kuponë letre për zgjedhësit. Kodi Zgjedhor nuk kërkon shprehimisht auditime apo certifikime të pavarura të sistemeve elektronike. KQZ-ja bashkëpunon ngushtë me Autoritetin Kombëtar për Sigurinë Kibernetike për zbatimin dhe monitorimin e teknologjisë zgjedhore. KQZ-ja informoi MVZ-në e ODIHR-it se testet e sigurisë për pajisjet e identifikimit elektronik dhe votimit elektronik kanë përfunduar, kurse testimi funksional është planifikuar dy javë para ditës së zgjedhjeve. Demonstrime publike të pajisjeve të votimit janë planifikuar 10 deri në 14 ditë përpara ditës së zgjedhjeve.

VI. REGJISTRIMI I ZGJEDHËSVE

Shtetasit shqiptarë që kanë mbushur 18 vjeç në ditën e zgjedhjeve kanë të drejtë të votojnë. Shtetasit që janë shpallur të paafte me vendim gjykatë nuk mund të votojnë, gjë që bie ndesh me detyrimet ndërkombëtare që ndalojnë diskriminimin bazuar në aftësinë e kufizuar.²³ Shtetasit që vuajnë një dënim penal për kryerjen e veprave penale të caktuara nuk kanë të drejtë vote.²⁴

Regjistrimi i zgjedhësve për procesin brenda vendit është pasiv. Zgjedhësit mbi 100 vjeç hiqen automatikisht nga listat e zgjedhësve dhe duhet të konfirmojnë të dhënat e tyre për t'u përfshirë sërish. Listat e zgjedhësve nxirren nga Regjistri Kombëtar i Gjendjes Civile dhe administrohen nga Drejtoria e Përgjithshme e Gjendjes Civile (DPGJC) pranë Ministrisë së Brendshme (MB). Zgjedhësit mund të verifikojnë të dhënat e tyre fizikisht në bashki, në shkolla, si dhe *online* deri në ditën e zgjedhjeve. Më pas, kësaj, çdo kërkesë për ndryshim ose përfshirje në listat e zgjedhësve mund të bëhet vetëm përmes gjykatës së rrethit deri 24 orë para ditës së zgjedhjeve. KQZ-ja publikoi listat përfundimtare të zgjedhësve më 1 prill, me 3,713,761 zgjedhës të regjistruar, përfshirë ata që banojnë jashtë vendit.

Të gjithë zgjedhësit me të drejtë vote që kanë vendbanim jashtë vendit mund të regjistrohen për votimin nga jashtë. Pas një fushate të gjerë informuese përmes internetit dhe televizionit që synonte diasporën, KQZ-ja zhvilloi regjistrimin e zgjedhësve nga 11 janari deri më 4 mars. Për t'u regjistruar, zgjedhësve u kërkohej të ngarkonin dokumentin biometrik shqiptar të identifikimit të lëshuar pas vitit 2009 dhe një dokument që vërtetonte statusin e tyre të vendbanimit jashtë vendit.²⁵ Fillimisht, KQZ-ja kërkonte dokumente identifikimi të vlefshme, por e ndryshoi më pas vendimin në mënyrë që të kishin mundësi të regjistroheshin edhe zgjedhësit me dokumente identifikimi, të cilave u kishte mbaruar afati i vlefshmërisë.²⁶ Lista përfundimtare e zgjedhësve jashtë vendit u publikua më 11 mars me 245,935

²² Votimi dhe numërimi elektronik do të përdoren në gjithsej 75 KQV (31 në Tiranë dhe 44 në Vorë) në vitin 2025. Në vitin 2021, pajisjet u pilotuan për herë të parë në një Zonë të Administrimit Zgjedhor (ZAZ) të Tiranës (32 KQV), ndërsa në zgjedhjet vendore të vitit 2023, pajisjet e votimit elektronik u pilotuan në 401 QV në bashkitë Elbasan, Kamëz dhe Vorë. Kodi Zgjedhor (Neni 22, pika 1) përcakton që teknologjia e informacionit dhe komunikimit (TIK) të zbatohet përmes projekteve pilot, në jo më pak se 10 për qind të numrit të zgjedhësve për çdo fazë të zbatimit.

²³ Neni 29 i [Konventës për të Drejtat e Personave me Aftësi të Kufizuara](#) (KDKPAK) u kërkon Shteteve Palë të “garantojnë për personat me aftësi të kufizuara të drejtat politike dhe mundësinë për t’i gëzuar ato në baza të barabarta me të tjerët”. Shih gjithashtu Paragrafin 48 të [Komentit të Përgjithshëm Nr. 1 të nenit 12 të KDKPAK-së](#).

²⁴ Në përputhje me Nenin 45 të Kushtetutës, Ligji për Dekriminalizimin ndalon të drejtën e votës për personat që po vuajnë një dënim penal për kryerjen e veprave të listuara në më shumë se 80 nene të Kodit Penal (duke filluar nga veprat penale që lidhen me zgjedhjet deri te krimet e rënda).

²⁵ Pasaporta shqiptare dhe karta e qëndrimit.

²⁶ KQZ-ja mori një numër të madh kërkesash nga zgjedhësit jashtë vendit në lidhje me skadimin e dokumenteve biometrike të identifikimit shqiptar. Si pasojë, Këshilli i Ministrave, me aktet normative nr. 1 dhe 2, datë 5.2.2025, ndryshoi kriteret e regjistrimit. Rreth 41,000 aplikantë u refuzuan, ndër të tjera, sepse nuk arritën të vërtetojnë adresën e tyre në vendin e banimit.

zgjedhës nga 85 vende.²⁷ KQZ-ja emëroi dy auditues për të vlerësuar saktësinë e listave të zgjedhësve si brenda, ashtu edhe jashtë vendit.

Ashtu si në zgjedhjet e mëparshme, identifikimi i zgjedhësve në të gjitha KQV-të në të gjithë Shqipërinë do të bëhet përmes pajisjeve *offline* të identifikimit elektronik që përmbajnë listat e zgjedhësve të të gjitha qendrave të votimit. Zgjedhësit verifikohen duke përdorur pasaportat ose kartat biometrike të identitetit, ku skanimi i gjurmës së gishtit zëvendëson nënshkrimin në letër.

VII. REGJISTRIMI I KANDIDATËVE DHE LISTAT E KANDIDATËVE

Çdo zgjedhës me të drejtë vote ka të drejtë të kandidojë në zgjedhje, përveç atyre që janë duke vuajtur një dënim penal me vendim gjyqësor të formës së prerë për vepra të caktuara penale. Kjo e drejtë mund t'u kufizohet edhe qytetarëve të dënuar me vendim gjyqësor ende jo të formës së prerë në disa juridiksione, si dhe për individët ndaj të cilëve është lëshuar një urdhër ndërkombëtar arresti ose që janë dëbuar nga shtete të caktuara.²⁸ Përveç kësaj, Kushtetuta përcakton disa kategori zyrtarësh, funksioni i të cilëve është i papajtueshëm me të drejtën për të kandiduar.²⁹

Kandidatët mund të propozohen nga parti dhe koalicione të regjistruara pranë KQZ-së si subjekte zgjedhore, ose të kandidojnë në mënyrë të pavarur. KQZ-ja regjistroi 11 subjekte zgjedhore (tetë parti politike dhe tre koalicione) brenda afatit të 12 marsit. Partitë dhe koalicionet ishin të detyruara të dorëzonin dy lloje listash kandidatësh: një listë të mbyllur me renditje numerike të paracaktuar dhe një listë të veçantë për votimin preferencial. Kandidati mund të paraqitet vetëm në një listë. Kandidatët e pavarur mund të kandidojnë përmes propozimit nga grupe zgjedhësish, por në këto zgjedhje nuk është regjistruar asnjë kandidat i pavarur.³⁰

Kandidatët verifikohen nga KQZ-ja në përputhje me Kodin Zgjedhor dhe Ligjin për Dekriminalizimin.³¹ Subjektet zgjedhore mund të tërheqin dhe zëvendësojnë kandidatë përpara se KQZ-ja të finalizojë listat e kandidatëve. KQZ-ja informoi MVZ-në e ODIHR-it se gjatë procesit të regjistrimit, 16 kandidatë u skualifikuan mbi bazën e informacionit të paraqitur në formularët e tyre të vetëdeklarimit. Palët e prekura paraqitën kandidatë të rinj pranë KQZ-së.³² Deri në afatin ligjor të 25 marsit, KQZ-ja regjistroi 2,046

²⁷ Grupet më të mëdha të zgjedhësve të regjistruar jashtë vendit ndodhen në Itali, me 91,223 (37.1 për qind), dhe në Greqi, me 68,386 (27.8 për qind). Ndër të tjerët, numër i madh zgjedhësish ndodhet në Gjermani, 25,499 (10.4 për qind), Shtetet e Bashkuara të Amerikës, 20,653 (8.4 për qind), dhe Mbretërinë e Bashkuar, 17,227 (7 për qind).

²⁸ Ligji për Dekriminalizimin i referohet dëbimit nga një Shtet Anëtar i BE-së, Australia, Kanadaja dhe Shtetet e Bashkuara të Amerikës. Ai gjithashtu përfshin qytetarët e dënuar për disa vepra penale ose të dëbuar, edhe në mungesë të një vendimi përfundimtar gjyqësor nga një Shtet Anëtar i BE-së, Australia, Kanadaja dhe Shtetet e Bashkuara. Këta persona nuk lejohen të kandidojnë në zgjedhje, ashtu si edhe personat ndaj të cilëve është lëshuar një urdhër ndërkombëtar kërkimi.

²⁹ Presidenti i Republikës, gjyqtarët, prokurorët, ushtarakët, punonjësit e policisë, të sigurisë kombëtare, diplomatët, kryetarët e bashkive, prefektët, kryetarët dhe anëtarët e komisioneve zgjedhore, si dhe funksionarët e lartë të administratës shtetërore të paracaktuar me ligj.

³⁰ Një grup prej të paktën nëntë zgjedhësish duhet të regjistrohet pranë KQZ-së për të mbledhur nënshkrime nga një për qind e zgjedhësve në zonën e tyre zgjedhore, por jo më shumë se 3,000. Një kandidat i propozuar nga një grup i tillë nuk mund të jetë i lidhur me ndonjë parti politike apo koalicion që merr pjesë në zgjedhje dhe as ta mbështesë një të tillë. Deputetët aktualë mund të kandidojnë si kandidatë të pavarur, por nuk kanë detyrimin të propozohen nga një grup zgjedhësish.

³¹ Çdo kandidat duhet të dorëzojë një formular vetëdeklarimi, së bashku me dokumente të tjera mbështetëse për kandidaturën. Procesi i verifikimit nga KQZ-ja zhvillohet në bashkëpunim me Drejtorinë e Përgjithshme të Burgjeve (Zyra e Gjendjes Gjyqësore) dhe Zyrën e Gjendjes Civile. Procedurat rregullohen nga Ligji për Dekriminalizimin, një akt nënligjor i Kuvendit, si dhe udhëzimet e Komisionerit.

³² Gjashtëmbëdhjetë kandidatë kishin kryer vepra penale që përbënin pengesë ligjore për kandidim sipas Ligjit nr. 138/2015, pas paraqitjes së informacionit nga Drejtoria e Përgjithshme e Burgjeve. Pesë nga kandidatët ishin nga Aleanca për Demokracinë e Re, një nga Partia Socialdemokrate, dy nga Lëvizja për Atdheun, një nga Partia e Mundësisë, katër nga Aleanca Kombëtare Shqiptare, dy nga E Djathta për Zhvillim dhe një nga Partia Demokratike.

kandidatë, nga të cilët 787 (38.47 për qind) janë gra. Kodi Zgjedhor kërkon që një në çdo tre kandidatë në të dyja listat t'i përkasë gjinisë më pak të përfaqësuar.

VIII. MJEDISI I FUSHATËS

Periudha zyrtare e fushatës filloi më 11 prill dhe zgjat 29 ditë, pasuar nga një periudhë heshtjeje 24-orëshe përpara dhe gjatë ditës së zgjedhjeve. Megjithëse jo e ndaluar me ligj, disa bashkëbisedues të MVZ-së së ODIHR-it vunë në dukje se fushatë ka pasur edhe në muajt paraardhës, përfshirë edhe jashtë vendit. Për të shënuar fillimin zyrtar të fushatës, disa parti organizuan aktivitete në të gjithë vendin.

Deri tani, fushata ka qenë e qetë, me vizibilitet të kufizuar, përveç materialeve zgjedhore të vendosura në hapësirat publike të përcaktuara. Si PS-ja, ashtu edhe PD-ja kanë organizuar një sërë aktivitete të mëdha në mbarë vendin për të nisur fushatat e tyre. Gjithashtu, ka pasur edhe aktivitete nga parti më të vogla.³³ Sulmet personale mes drejtuesve të partive kryesore janë të zakonshme, përfshirë në rrjetet sociale, ashtu si edhe akuzat e ndërsjella për korrupsion dhe lidhje me krimin e organizuar. Partitë më të vogla deklaruan se do të përqendroheshin te kontakti derë më derë dhe rrjetet sociale, megjithatë kanë qenë më pak aktive në këto platforma krahasuar me PS-në ose PD-në.

Temat kryesore në tubime dhe në rrjetet sociale kanë qenë anëtarësimi në BE, ekonomia dhe lufta kundër korrupsionit, ku PD-ka ka akuzuar mazhorancën për keqpërdorim të burimeve shtetërore, blerje votash dhe krime të tjera zgjedhore. PS-ja ka organizuar një sërë aktivitete elektorale të fokusuara te zgjedhëset gra, ku ka pasur pjesëmarrje të gjerë të kandidateve gra. Si PS-ja ashtu edhe PD-ja kanë premtuar rritje të pagës minimale, pensione dhe zgjerim të shërbimeve sociale, ndërsa partitë më të vogla, si Partia Mundësia, Lëvizja "Shqipëria Bëhet", Lëvizja Bashkë dhe Koalicioni Euroatlantik, janë përqendruar te masat kundër korrupsionit, përmirësimi i shërbimeve sociale, pabarazia dhe reformat ekonomike.

Kuadri ligjor ndalon përdorimin e burimeve shtetërore në mbështetje të kandidatëve, partive politike dhe koalicioneve dhe ndalon zhvillimin e fushatës zgjedhore në institucionet publike. Gjatë katër muajve përpara ditës së zgjedhjeve nuk mund të propozohet apo miratohet asnjë akt ligjor që parashikon përfitime.³⁴ Gjatë kësaj periudhe, institucionet publike dhe entitetet shtetërore duhet të raportojnë pranë KQZ-së çdo aktivitet me pjesëmarrjen e qytetarëve dhe mediave, të cilin KQZ-ja mund ta shpallë si përdorim të mundshëm të burimeve shtetërore. Nëpunësit civilë nuk lejohet të marrin pjesë në veprimtari politike gjatë orarit zyrtar dhe u ndalohet të shprehin publikisht preferencat e tyre politike. Shumica e bashkëbiseduesve të MVZ-së së ODIHR-it shprehën shqetësime lidhur me keqpërdorimin e burimeve shtetërore (përfshirë për votimin nga jashtë vendit), presionin ndaj punonjësve të sektorit publik dhe ndikimin e të ashtuquajturave "rrjete patronazhimi" në votim.³⁵

KQZ-ja informoi gjithashtu MVZ-në e ODIHR-it se, deri më 11 prill, nga aktorë zgjedhorë dhe sinjalizues, ka marrë 94 ankesa për shkelje të lidhura me zgjedhjet, 6 prej të cilave kishin të bënin me përdorimin e aseteve publike, dhe që përfshijnë gjithsej 219 subjekte. KQZ-ja ka nisur hetim

³³ MVZ-ja e ODIHR-it ka vëzhguar 28 aktivitete elektorale, ku 18 ishin folëse gra. 19 nga këto aktivitete ishin të aksesueshme për personat me aftësi të kufizuara, por në asnjë prej tyre nuk kishte interpretim në gjuhën e shenjave.

³⁴ Një [Vendim](#) i Këshillit të Ministrave i datës 9 janar parashikonte që të gjithë pensionistët në Shqipëri të përfitonin një bonus së bashku me pensionin mujor. Shpërndarja e pagesave prej 10,000 lekësh (afërsisht 100 euro) ose 5,000 lekësh (50 euro), në varësi të nivelit të pensionit, filloi më 1 mars. Shumë bashkëbisedues të MVZ-së së ODIHR-it e kritikuan këtë masë si një përpjekje për të ndikuar votën.

³⁵ Vëzhguesit afatgjatë të ODIHR-it morën raportime për keqpërdorim të burimeve administrative. Në Gjirokastrë, Lezhë, Pukë, Shkodër dhe Tropojë u ngritën pretendime për ushtrim presioni ndaj punonjësve të bashkive nga eprorët për të kryer punë në kuadër të fushatës së PS-së. Në 4 nga 13 aktivitete të hapjes së fushatës të vëzhguara nga MVZ-ja e ODIHR-it (Vlorë, Fier, Peshkopi dhe Has), punonjës të administratës publike deklaruan se u ishte rekomanduar nga eprorët të merrnin pjesë në miting.

administrativ për 70 prej këtyre ankesave, nga të cilat 42 janë përfunduar dhe në 3 raste KQZ-ja i ka propozuar KAS-it vendosjen e gjobave.

KQZ-ja ka emëruar 96 persona për të monitoruar zbatimin e rregullave të fushatës në të 12 zonat zgjedhore. Monitoruesit dorëzojnë raporte javore mbi aktivitetet e garuesve politikë në të gjithë vendin, të cilat përdoren si referencë për verifikimin e deklaratave financiare të tyre, si dhe raportojnë mbi shkeljet e fushatës. Sipas KQZ-së, për periudhën 11 janar - 15 prill, monitoruesit kanë dorëzuar 1,160 raporte. Në këto raporte janë identifikuar 23 shkelje: 12 lidhen me funksionimin e zyrave elektorale brenda një distance prej 300 metrash nga qendrat e votimit, kurse 11 kishin të bënin me materiale të fushatës të paemëtuara qartë si të tilla.

Fushata në rrjetet sociale nuk është e rregulluar shprehimisht dhe nuk ka një autoritet rregullator të përcaktuar me ligj për të monitoruar aktivitetet e fushatës në këto platforma.³⁶ Asnjë nga bashkëbiseduesit e MVZ-së së ODIHR-it nuk ka ngritur shqetësime domethënëse lidhur me ndërhyrje nga jashtë vendit në procesin zgjedhor, pasi ky shihet si një rrezik relativisht i ulët. KQZ-ja informoi MVZ-në e ODIHR-it se kishte ngritur një njësi të posaçme për të monitoruar llogaritë në rrjetet sociale të 50 institucioneve publike gjatë fushatës.³⁷ Për herë të parë, disa parti politike nënshkruan në mënyrë vullnetare një Kod Sjelljeje për Fushatat Dixhitale, duke u angazhuar të respektojnë standardet etike gjatë fushatës, të mos përdorin gjuhë urretjeje, të luftojnë keqinformimin dhe dezinformimin dhe të ruajnë transparencën në reklamën politike.³⁸ Disa OSHC bënë të ditur se do të monitorojnë në shkallë të kufizuar fushatën *online* për të parë nëse do të përdoret gjuhë diskriminuese dhe gjuha e urretjes.

Një numër bashkëbiseduesish të MVZ-së së ODIHR-it shprehën shqetësime lidhur me keqpërdorimin e të dhënave personale. Një Ligj për Mbrojtjen e të Dhënave Personale u miratua në vitin 2024 dhe Komisioneri për të Drejtën e Informimit dhe Mbrojtjen e të Dhënave Personale publikoi udhëzime mbi përpunimin e të dhënave personale gjatë fushatave zgjedhore. Komisioneri gjithashtu publikoi një deklaratë së bashku me KQZ-në duke u bërë thirrje partive politike për të respektuar detyrimet ligjore për mbrojtjen e të dhënave personale dhe duke ftuar zgjedhësit dhe subjektet zgjedhore të raportojnë shkeljet ose abuzimet përkatëse.³⁹

IX. FINANCIMI I FUSHATËS

Financimi i fushatës rregullohet kryesisht nga Kodi Zgjedhor në bashkërendim me Ligjin për Partitë Politike. Me përjashtim të vendosjes së një kufiri për vetëfinancimin, dispozitës që përjashton shpenzimet e kandidatëve nga tavani i shpenzimeve totale të subjektit zgjedhor, dhe disa rregullave për raportimin financiar të përfshira në një akt të Komisionit Rregullator, që prej vitit 2020 nuk janë miratuar ndryshime të rëndësishme në kuadrin ligjor që lidhet me financimin e fushatës. Në veçanti, rekomandimet kyçe të ODIHR-it lidhur me raportimin e ndërmjetëm financiar, rregullimin e financimit nga palë të treta dhe zgjerimin e financimit publik për të përfshirë edhe kandidatët e pavarur, mbeten të paadresuara.

Subjektet garuese mund të financojnë fushatat e tyre nga fonde publike dhe private. Partitë politike me përfaqësim në parlament marrin fonde nga buxheti i shtetit çdo vit. Partitë që kanë siguruar të paktën një për qind të votave në zgjedhjet parlamentare të mëparshme kanë gjithashtu të drejtë për të përfituar fonde publike për fushatën zgjedhore. Këto fonde shpërndahen në mënyrë proporcionale bazuar në përqindjen

³⁶ Që prej 6 prillit, MVZ-ja e ODIHR-it ka ndjekur aktivitetet e fushatës së 23 garuesve në *Facebook* dhe *Instagram*.

³⁷ Bazuar në këtë monitorim të KQZ-së, për periudhën nga 11 prilli deri më 20 prill, tre postime u konstatua se ishin në kundërshtim me rregulloret e KQZ-së dhe, sipas KQZ-së, u referuan për hetim administrativ.

³⁸ Ky [Kod](#) u hartua nga International IDEA, Qendra për Sundimin e Ligjit pranë Universitetit të Helsinkit dhe Instituti Kombëtar Demokratik, në bashkëpunim me KQZ-në, pas konsultimeve me partitë dhe aktorët e interesuar.

³⁹ Shih [Deklaratën e Përbashkët](#) të Komisionerit për të Drejtën e Informimit dhe Mbrojtjen e të Dhënave Personale dhe Komisionerit Shtetëror të Zgjedhjeve të publikuar më 3 shkurt.

e votave të marra. Kandidatët e pavarur nuk kanë të drejtë të përfitojnë fonde publike. Më 21 mars, KQZ-ja shpërndau 131,301,816 lekë (afërsisht 1,313,000 euro) për njëmbëdhjetë subjekte garuese.

Garuesit mund t'i financojnë fushatat e tyre edhe me fonde të vetat, donacione nga shtetas shqiptarë dhe persona juridikë, si dhe nga kredi bankare. Pas ndryshimeve të Kodit Zgjedhor në vitin 2025, tavanin për përdorimin e fondeve personale nga një garues u rrit nga 1 milion lekë në 3 milion lekë (afërsisht 30,000 euro). Donacionet, përfshirë kontributet në natyrë, kufizohen në 1 milion lekë (afërsisht 10,000 euro), pa kufi për shumën totale të donacioneve që një parti ose kandidat mund të pranojë. Çdo garues duhet të regjistrojë donacionet dhe të identifikojë donatorët në një regjistër të miratuar nga KQZ-ja. Kontributet mbi 50,000 lekë (afërsisht 500 euro) duhet të bëhen përmes një llogarie bankare të dedikuar. Për huatë nuk ka ndonjë tavan dhe as rregullore të veçanta.

Për këto zgjedhje, kufijtë e shpenzimeve për fushatën u rritën nga maksimumi trefish në maksimumi pesëfish të shumës më të lartë të marrë nga një subjekt zgjedhor nga fondet publike. Tavanin për shpenzimet e partive dhe koalicioneve, pa përfshirë kandidatët në listat e tyre, është 326,456,950 lekë (afërsisht 3,300,000 euro), kurse për kandidatët e pavarur - 32,645,695 lekë (afërsisht 330,000 euro). Shpenzimet për aktivitete *online* duhet të raportohen dhe përfshihen në tavanin e përgjithshëm të shpenzimeve të fushatës. KQZ-ja informoi MVZ-në e ODIHR-it se monitoron reklamën politike të sponsorizuar në *Facebook* të 77 llogarive të garuesve.

KQZ-ja mbikëqyr zbatimin e rregullave për financimin e fushatës dhe në rast shkeljesh vendos sanksione. Garuesit janë të detyruar të dorëzojnë raportet financiare brenda 60 ditëve nga shpallja zyrtare e rezultateve. Të gjitha raportet financiare të fushatës duhet të dorëzohen përmes Platformës Elektronike të Raportimit Financiar në faqen zyrtare të KQZ-së. Për raportim të ndërmjetëm nuk ka ndonjë detyrim. Brenda pesë ditësh nga shpallja e rezultateve, KQZ-ja duhet të emërojë auditues për shqyrtimin e këtyre raporteve. Gjetjet e audituesve duhet të publikohen brenda 30 ditësh nga paraqitja e tyre. Kodi Zgjedhor përmban një listë sanksionesh për shkeljet gjatë fushatës sa i përket financimit.

X. MEDIA

Mungesa e qëndrueshmërisë financiare për shumë media, e shkaktuar nga rënia e të ardhurave nga reklamën dhe nga mungesa e modeleve të zhvilluara alternative të biznesit, ndikon në pavarësinë dhe diversitetin e medias dhe raportimit. Varësia nga financimet jotransparente të interesave të biznesit, shpesh të mbështetura në tenderë publikë, ndikon në rolin mbikëqyrës të medias ndaj pushtetit politik. Për më tepër, përqendrimi i pronësisë së mediave dëmton më tej pluralizmin e burimeve të lajmeve.⁴⁰

Sipas bashkëbiseduesve të MVZ-së së ODIHR-it, gazetarët përballen me ndërhyrje në pavarësinë editoriale dhe ushtrojnë autocensurë. Përveç kësaj, grupet e avokatisë për median raportojnë një sërë sulmesh verbale dhe fizike ndaj gazetarëve.⁴¹ Disa media të themeluara nga shoqëria civile dhe të

⁴⁰ Sipas [Monitorit të Pluralizmit të Medias 2024](#), katër pronarët kryesorë në tregun e transmetimeve kontrollojnë 72 për qind të të ardhurave dhe 87 për qind të audiencës. Ligji për Median Audiovizive kufizon pronësinë e licencave kombëtare të transmetimit deri në 20 për qind në një licencë të dytë kombëtare dhe kufizon pjesën e mbajtësit të një licence kombëtare në tregun e reklamave deri në 30 për qind.

⁴¹ Qendra Evropiane për Lirinë e Shtypit dhe të Medias [raportoi](#) 45 incidente kundër lirisë së medias në vitin 2024. Më shkurt 2024, Gjykata e Lartë e cilësoi të ligjshme sekuestrimin nga SPAK i telefonave dhe kompjuterëve që i përkisnin një gazetari që raportonte mbi një çështje të krimit të organizuar nën hetim nga SPAK. Më pas, organizata ndërkombëtare të medias [shprehën](#) shqetësim lidhur me mundësinë e zbulimit të burimeve të gazetarëve, dhe Komiteti i OKB-së për të Drejtat e Njeriut [urdhëroi](#) një masë të përkohshme, duke ndaluar përpunimin e mëtejshëm të materialit të sekuestruar deri në një vendim përfundimtar. Vendimi i Gjykatës së Lartë u rrëzua nga Gjykata Kushtetuese më 22 prill 2025. Gjykata anuloi vendimet e mëparshme që lejnin sekuestrimin e të dhënave kompjuterike dhe pranoi kërkesën e ankuesit për shkatërrimin e të gjitha të dhënave në pajisjet e sekuestruara. Gjykata e cilësoi sekuestrimin si një ndërhyrje të paarsyeshme në lirinë e shprehjes së ankuesit si dhe në të drejtën e publikut për të pasur informacion.

financuara nga donatorë ofrojnë gazetari hulumtuese dhe në interes publik, por janë prekur nga shkurtimeve të fundit të financimeve ndërkombëtare.

Në përgjithësi, Kushtetuta dhe legjislacioni parashikojnë mbrojtjen e lirisë së shprehjes. Megjithatë, pavarësisht rekomandimeve të mëparshme të ODIHR-it, shpifja vazhdon të parashikohet si vepër penale dhe ka pasur një numër të konsiderueshëm çështjesh penale dhe civile për shpifje, përfshirë edhe disa padi gjyqësore strategjike kundër pjesëmarrjes së publikut (SLAPP), ndaj gazetarëve.⁴² Procedura bipartizane e emërimit të Bordit të Autoritetit të Mediave Audiovizive (AMA) si dhe të Bordit Drejtues të Radio-Televizionit Shqiptar (RTSH) është kritikuar nga shumë bashkëbisedues të MVZ-së së ODIHR-it si një procedurë që nuk garanton në mënyrë të mjaftueshme pavarësinë.⁴³

Kodi Zgjedhor parashikon që partitë që kanë fituar mbi 20 për qind të mandateve në zgjedhjet parlamentare të mëparshme të përfitojnë dyfish më shumë mbulim në edicionet informative sesa partitë e tjera parlamentare. Mbulimi i partive joparlamentare është në diskrecionin e transmetuesve, por nuk mund të tejkalojë mbulimin e parashikuar për partitë parlamentare që kanë më pak se 20 për qind të mandateve. Partitë politike kanë të drejtë për kohë transmetimi falas për reklama politike dhe për të blerë kohë reklamimi sipas kushteve të caktuara.⁴⁴ AMA nisi një monitorim vetëm sasior të 29 transmetuesve më 11 prill dhe raporton çdo ditë pranë KQZ-së. KQZ-ja mund të urdhërojë korigjimin e shkeljeve ose vendosjen e sanksioneve administrative.

Më 8 prill, MVZ-ja e ODIHR-it filloi monitorimin e katër stacioneve televizive dhe tre mediave *online*. Mediat e monitoruara janë *RTSH*, *TV Klan*, *Top Channel* dhe *A2 CNN*, si dhe as *panorama.al*, *lapsi.al* dhe *reporter.al*.

XI. ZGJIDHJA E MOSMARRËVESHJEVE ZGJEDHORE

Kuadri ligjor për zgjidhjen e mosmarrëveshjeve zgjedhore përfshin procedura administrative pasuar nga mundësia për apelim gjyqësor. Ankesat duhet të paraqiten brenda tre ditëve nga marrja e vendimit, përveç ankesave që lidhen me rezultatet e zgjedhjeve, për të cilat afati është pesë ditë, dhe atyre që lidhen me dizajnin e fletës së votimit, të cilat duhet të paraqiten brenda 24 orësh. Vëzhguesit mund të ankimojnë vetëm mohimin e akreditimit të tyre, ndërsa zgjedhësit mund të ankohen për përjashtim nga lista e zgjedhësve, duke iu drejtuar Gjykatës së Rrethit përkatës. Megjithatë, ankesa administrative mund të paraqesin edhe palë të treta që dëshmojnë një interes legjitim, përfshirë organizatat e shoqërisë civile.

Komisioni i Ankimeve dhe Sanksioneve shqyrton në shkallë të parë të gjitha ankesat kundër vendimeve të KQZ-së dhe KZAZ-eve, duke përfshirë edhe ankesat lidhur me rezultatet e zgjedhjeve ose vlefshmërinë e tyre. Ai ka dy ditë kohë për të marrë vendim mbi ankesat, përveç atyre që lidhen me rezultatet e zgjedhjeve, për të cilat afati është 10 ditë. Me kërkesë të KQZ-së, KAS-i mund të vendosë edhe sanksione. Të gjitha çështjet shqyrtohen në seancë publike, me pjesëmarrjen e palëve të përfshira në të gjitha fazat e procedurës. Deri më 21 prill, KAS-i ka shqyrtuar 13 ankesa kundër vendimeve të

⁴² Një [studim](#) i Safejournalists.net raportoi gjithsej 8 çështje penale dhe 65 çështje civile për shpifje në vitin 2023.

⁴³ Më 6 shtator 2024 Drejtori i RTSH-së dha dorëheqjen pas shqetësimeve [të ngritura](#) lidhur me funksionet që kishte mbajtur më parë në Partinë Socialiste. Më 17 shkurt 2025, Parlamenti [shkarkoi](#) Këshillin Drejtues të RTSH-së për parregullsi në përzgjedhjen e Drejtorit të ri të RTSH-së. Një Këshill i ri Drejtues u emërua më 17 mars. Procedura e aplikimit për Drejtorin e ri [përfundoi](#) më 15 prill 2025.

⁴⁴ Sipas një vendimi të KQZ-së të datës 4 prill 2025, dy partitë politike që kanë më shumë se 20 për qind të mandateve kanë të drejtë për gjithsej 90 minuta transmetim falas në televizion dhe radio, ndërsa partitë parlamentare me më pak se 20 për qind të mandateve përfitojnë gjithsej 45 minuta transmetim falas. Partitë joparlamentare marrin 20 minuta transmetim falas. Partive garuese u lejohej të blejnë deri në 90 minuta kohë reklamimi për çdo transmetues, me çmime të barabarta, ndërsa kandidatët në listat preferenciale mund të blejnë deri në 140 minuta kohë transmetimi. Transmetuesit janë të detyruar të ofrojnë gjysmën e kohës së transmetimit të shitur, si kohë shtesë falas për reklamim politik.

KQZ-së, të cilat lidhen ndër të tjera me dizajnin e fletës së votimit dhe disa veprimtari të ndaluara, si dhe një ankesë kundër një vendimi të KZAZ-së. Në tre raste, ai ka pranuar ankesën, ka rrëzuar dy vendime të KQZ-së, ndërsa tre të tjera i ka ende në shqyrtim. Ankesat e tjera nuk i ka pranuar.

Kolegji Zgjedhor i Gjykatës Administrative të Apelit Tiranë (Kolegji Zgjedhor) shërben si autoriteti më i lartë për shqyrtimin e mosmarrëveshjeve të lidhura me zgjedhjet.⁴⁵ Vetëm subjektet zgjedhore mund të ankimojnë vendimet e KAS-it në Kolegji; ankesat duhet të paraqiten brenda pesë ditëve dhe shqyrtohen brenda dhjetë ditëve. Palët e tjera duhet të ndjekin procedurat standarde administrative dhe mund të ankimojnë në Gjykatën Administrative të Tiranës. Ankesat që lidhen me regjistrimin e kandidatëve ose vendimet e Komisionit Rregullator të KQZ-së mund të paraqiten drejtpërdrejt në Kolegji.⁴⁶ Deri më 21 prill, Kolegji Zgjedhor kishte shqyrtuar dhe rrëzuar tre ankesa që lidhen me regjistrimin e partive politike, dizajnin e fletës së votimit dhe përdorimin e pajisjeve elektronike të votimit dhe numërimit. Seancat e Kolegjit Zgjedhor janë publike dhe vendimet duhet të jenë të arsyetuara dhe të publikohen në faqen zyrtare të Gjykatës së Apelit Tiranë.

Kodi Zgjedhor parashikon një gamë të gjerë shkeljesh administrative, të cilat KQZ-ja mund t'i hetojë *ex officio* ose pas paraqitjes së raportimeve përmes një portali *online* të dedikuar. Kodi Penal parashikon 15 vepra penale që lidhen me zgjedhjet, shumica e të cilave janë në kompetencë të Prokurorisë së Përgjithshme. SPAK-u ka juridiksion mbi rastet e korrupsionit zgjedhor të kryera nga kategori të caktuara të zyrtarëve të lartë publikë ose rastet e lidhura me krimin e organizuar. Për herë të parë, SPAK-u ka ngritur një task-forcë hetimore dhe ka nisur një platformë *online* për raportimin e veprave penale zgjedhore. Një protokoll bashkëpunimi ndërmjet SPAK-ut, KQZ-së dhe Prokurorisë së Përgjithshme lehtëson shkëmbimin e informacionit për krimet zgjedhore.

XII. PJESËMARRJA E PAKICAVE KOMBËTARE

Në Shqipëri njihen nëntë pakica kombëtare.⁴⁷ Sipas regjistrimit të vitit 2023, rreth 2.5 për qind e popullsisë identifikohet si pjesë e një pakice kombëtare. Kushtetuta garanton të drejta të plota politike, civile dhe sociale për pakicat, dhe Kodi Zgjedhor garanton të drejtën për të votuar dhe për t'u zgjedhur për të gjithë shtetasit shqiptarë, pavarësisht prejardhjes etnike, racës, fesë ose gjuhës.⁴⁸ Disa parti të pakicave pretendojnë se sistemi zgjedhor favorizon në mënyrë të pajustificuar dy partitë më të mëdha dhe kufizon mundësitë e partive më të vogla për të fituar mandate.

Ligji për Mbrojtjen e Pakicave Kombëtare konfirmon të drejtën e personave që u përkasin pakicave kombëtare për të themeluar dhe për të marrë pjesë në parti politike, shoqata dhe organizata të tjera civile. Një parti e pakicës kombëtare (pakica greke) është e përfaqësuar në parlamentin aktual, me vetëm një deputet.⁴⁹ Për zgjedhjet e vitit 2025, kandidojnë dy parti të pakicave kombëtare, që të dyja si pjesë e koalicionit të drejtuar nga PD-ja.⁵⁰ Fushata në gjuhët e pakicave kombëtare lejohet me ligj. KQZ-ja po përgatit disa materiale zgjedhore në gjuhët e pakicave kombëtare. Shumë nga çështjet e ngritura nga përfaqësuesit e pakicave që u takuan me MVZ-në e ODIHR-it lidhen me probleme që prekin popullsinë

⁴⁵ Kolegji Zgjedhor përbëhet nga tetë gjyqtarë të gjykatave të shkallës së parë dhe të apelit, të emëruar nga Këshilli i Lartë Gjyqësor për një mandat katërvjeçar. Kolegji aktual u emërua në shtator 2024. Trupa gjyqësore për çdo çështje përbëhet nga pesë gjyqtarë të përzgjedhur me short.

⁴⁶ Për ankesat jashtë periudhës që fillon 48 orë pas shpalljes së zgjedhjeve, afati i procedurës administrative prej 30 ditësh zbatohet si për paraqitjen e ankesës, ashtu edhe për marrjen e vendimit nga KAS-i ose Kolegji Zgjedhor.

⁴⁷ Arumune, boshnjake, bullgare, egjiptiane, greke, maqedonase, malazeze, rome dhe serbe.

⁴⁸ Shqipëria është palë në Konventën Kornizë të Këshillit të Evropës për Mbrojtjen e Pakicave Kombëtare, por jo në Kartën Evropiane për Gjuhët Rajonale ose të Pakicave.

⁴⁹ Partia Bashkimi për të Drejtat e Njeriut.

⁵⁰ Partia Aleanca e Maqedonasve për Integrim Evropian dhe Partia Bashkimi për të Drejtat e Njeriut.

në tërësi, si të drejtat pronësore, ndërsa komunitetet rome dhe egjiptiane raportojnë edhe për diskriminim socio-ekonomik.

XIII. VËZHGIMI I ZGJEDHJEVE

Kodi Zgjedhor parashikon vëzhgimin e zgjedhjeve në të gjitha nivelet nga vëzhgues vendas dhe vëzhgues ndërkombëtarë. Deri më 11 prill, ishin akredituar 26 organizata kombëtare dhe 10 organizata ndërkombëtare. Organizatat e vëzhguesve vendas do të dërgojnë si vëzhgues afatgjatë ashtu edhe afatshkurtër në të gjithë vendin për të ndjekur procesin zgjedhor dhe do të përqendrohen në keqpërdorimin e burimeve publike, funksionimin e administratës zgjedhore dhe financimin e fushatës. OSHC-të informuan MVZ-në e ODIHR-it se mungesa e fondeve ka kufizuar kapacitetin e tyre për të kryer një vëzhgim gjithëpërfshirës në ditën e zgjedhjeve. Subjektet zgjedhore, pasi regjistrohen, mund të caktojnë nga një vëzhgues pranë KAZ-eve dhe KQV-ve përkatëse, si dhe pranë çdo tavoline të numërimit të votave.

XIV. AKTIVITETET E MVZ-SË SË ODIHR-IT

MVZ-ja e ODIHR-it u hap në Tiranë me një konferencë për shtyp më 2 prill 2025. MVZ-ja është takuar me Ministrinë për Evropën dhe Punët e Jashtme, KQZ-në, SPAK-un, Prokurorinë e Përgjithshme, AMAN, drejtues dhe përfaqësues të partive politike, shoqërisë civile, medias, si dhe me anëtarë të komunitetit diplomatik dhe ndërkombëtar. Vëzhguesit afatgjatë kanë zhvilluar takime me aktorët në nivel lokal. Asambleja Parlamentare e OSBE-së, Asambleja Parlamentare e Këshillit të Evropës dhe Parlamenti Evropian kanë njoftuar se do të dislokojnë delegacione vëzhguesish. Kryetari i Radhës i OSBE-së ka emëruar Farah Karimi (deputete, Holandë) si Koordinatorë të Posaçme të misionit.

*Versioni anglisht është i vetmi dokument zyrtar.
Ky raport është i disponueshëm dhe në gjuhën shqipe.*